Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka 1·50 Din.

Delavsko-kmetski list.

Proletarci vseh dežel združite se!

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II. LJUBLJANA, 10. decembra 1925. Stev. 45.

Obletnica smrti Ivana Cankarja.

V nedeljo 13. t. m. ob obletnici smrti Ivana Cankarja zapoje delavsko pevsko društvo „Cankar“ ob 3. uri popoldne na njegovem grobu žalostinke.

Obvestilo.

V 43. številki DKL z dne 26. nov. smo na kratko objavili, da je skupina okoli DKL ss. Štukelja, Makuca in Sedeja odpoklicala iz Akcijskega odbora in delegirala na njihovo mesto sodruge Marcel Žorgo, Aleksandra Koblerja in Alberta Hlebca.

Nedisciplinirano in neproletarsko obnašanje sodrugov Štuklja, Makuca in Sedeja nas sili, da o tej izmenjavi naše delegacije v A. O. obširneje izpregovorimo.

Način zedinjenja strokovnih organizacij v Sloveniji je bil napačen, kar sta v precej ostrih besedah konstatirala tudi sodruga Markovič in Cvijič v pismu, objavljenem v 42. številki DKL z dne 19. novembra. Kakor se od marca meseca naprej sodrugi Štukelj, Makuc in Sedej niso hoteli ozirati na pravilne nasvete sodrugov iz opozicije (kar sta tudi morala konstatirati sodruga Markovič in Cvijič), tako so tudi odbili sodružno intervencijo s strani belgrajskih sodrugov, ki so jih opozorili na njihovo našemu gibanju škodljivo kapitulacijsko in likvidatorsko delo. Ne samo, da se sodrugi Štukelj, Makuc in Sedej niso hoteli ozirati na pravilne in sodružne nasvete s strani izkušenih sodrugov iz Belgrada in Ljubljane, demonstrativno so ravno neposredno po omenjeni intervenciji napravili na svojo roko s socialisti tajni volilni odbor za volitve v delavsko zbornico, v AO so pa z novo izjavo 26. oktobra (objavljeno v 40. št. DKL) vnovič kapitulirali. Diskusijo v DKL, ki naj razgali njihovo kapitulacijsko politiko in razčisti sporna vprašanja, so poskušali ustaviti (40. in 41. št. DKL), izdali so na lastno pest v AO manifest, ki ga ne bi smeli v taki formi podpisati noben revolucionar-marksist. Do teh dogodkov smo smatrali, da so sodrugi Štukelj, Makuc in Sedej delali napake samo vsled neizkušenosti in marksistično idejne neizdelanosti, toda uvideti smo morali, da so Štukelj, Sedej in Makuc hote in vedoma kapitulirati pred Uratnikom in Svetkom, katerih dobri odnošaji s Antonom Kristanom niso nobena tajnost.

Da bi preprečili nadaljevanje kapitulicijske politike v AO, je grupa okoli DKL na nasvet belgrajskih sodrugov 15. novembra pozvala Štukelja, Makuca in Sedeja, da izstopijo iz AO, in jim sporočila, da so namesto delegacije v prejšnjem sestavu določeni za nadaljne delo v AO ss. Aleksander Kobler, Marcel Žorga in Albert Hlebec, ki imajo na prvi bodoči seji AO v imenu grupe okoli DKL podati sledečo izjavo:

Deklaracija.

Stopajoči na delo v Akcijski odbor smatramo za potrebno, da podamo sledečo izjavo:

V toku zedinjenja neodvisnih s strokovno komisijo se je napravilo celo vrsto napak, ki smo jih razložili in obsodili na drugem mestu. Ena izmed temeljnih napak bila je v tem, da se je akcijski odbor ustvaril šele nekaj mesecev po vstopu neodvisnih in še takrat s premalo določenimi kompetencami. Akcijski odbor bi se moralo vpostaviti pred vstopom kot skupni organ za pripravljanje zedinjenja, ki bi se moralo definitivno izvršiti šele na skupno pripravljeni pokrajinski konferenci strokovnega pokreta v Sloveniji.

Odklanjajoč vsako odgovornost za tako delo za zedinjenje, se popolnoma ujemamo s CRSOJ v Beogradu, ki je pred kratkim — prepuščajoč vso odgovornost za dosedanje napake onim, ki so jih napravili — v posebnem proglasu pozvali vse bivše člane neodvisnih strokovnih organizacij v Sloveniji, da *vstopijo v združene strokovne organizacije v Sloveniji, da jih usposobijo za uspešno obrambo življenskih interesov delavskega razreda.*

Da bi prenehalo nezaupanje, ki ga je izzval napačen način zedinjenja v Sloveniji pri širokih masah delavstva, ki so še vedno izven organizacij, smatramo za neobhodno potrebno, da mora biti glavna naloga AO:

1. da se po vseh podružnicah združenih organizacij vršijo shodi, na katerih naj se po proporcionalnem principu izvolijo odbori, katerim bo delavstvo zaupalo;

2. da se čim prej skliče pokrajinska konferenca, na kateri bi se mesto dosedanje strokovne komisije in AO zopet po principu proporca izvolila nova pokrajinska strokovna instanca v Sloveniji.

Konstatirajoč končno, da je takozv. kongres zedinjenja v Belgradu doživel popolni fijasko, ker je bil samo neuspešen manever, samo neuspešen poskus GRS, da s pomočjo nekaterih odpadnikov iz neodvisnih strokovnih organizacij razcepi neodvisneže, smatramo, da se ravno v interesu razvoja strokovnih organizacij v Sloveniji čim preje izvrši popolno in dejansko zedinjenje vseh delavskih bojevnih organizacij v celi Jugoslaviji. Tako zedinjenje, ki bi usposobilo delavski razred Jugoslavije za odločen boj proti vedno brezobzirnejši ofenzivi kapitala, je po našem najglobljem prepričanju mogoče le na poznani platformi CRSOJ.

V svojem delu v Akcijskem odboru nas bodo vedno vodili samo splošni delavski interesi, da bi se naše strokovne organizacije v procesu čistega razrednega boja čim preje dvignilo na ono višino, katero od njih zahteva današnja situacija.

Sodrug Sedej je odklonil podpisati to deklaracijo in prvotno odklonil tudi vsako delo, posebno pa še v AO v novi sestavi. Že čez par dni pa je Sedej tudi izjavil, najbrže na pritisk Štuklja, da ne demisionirajo iz AO niti on niti Štukelj in Makuc.

Da bi se izognili nepotrebnemu trenju, je uredništvo 20. novembra pismeno naznanilo AO, da delegira v AO namesto Štuklja, Sedeja in Makuca ss. M. Žorgo, A. Koblerja in A. Hlebeca. Ss. Štukelj, Sedej in Makuc so pa Strokovni komisiji izjavili, da oni niso demisionirali in da so pripravljeni še naprej delati v AO, češ, mi smo izvoljeni od zaupnikov, niti uredništvo niti belgrajski sodrugi nimajo pravice vmešavati se v naše zadeve.

Razume se, da je Strokovna komisija ta odkrit afront Štuklja, Sedeja in Makuca pozdravila, računajoč, da bo s tem razcep v grupi DKL, kakor so to poskušali tudi GRS in SPJ v Belgradu s Stankovičem, Bukvičem in Petakovičem, ki so uskočili med reformiste, a niso niti enega mogli potegniti s seboj. Zato nam Uratnik, Golmajer in Svetek tudi celih 12 dni niso odgovorili na naše pismo z dne 20. nov., da bi pridobili na času. V tem času je Strokovna komisija finansirala potovanja Štuklja, Sedeja in Makuca (tudi sod. Lemež hodi brez vednosti na shode po nalogu Strokovne komisije), ki so šli v provinco agitirat za svojo kapitulacijsko politiko, ki je po njihovem mnenju pravilna, če tudi se je iz najkompetentnejšega foruma njihovo politiko obsodilo.

Ker grupa okoli DKL ne more trpeti, da bi jo Štukelj, Makuc in Sedej s svojim napačnim delom v AO in glavnem volilnem odboru še naprej kompromotirali, *objavljamo, da imenovani od 29. novembra 1925 v AO ne delajo več kot zastopniki grupe DKL, temveč na svojo roko in na svojo lastno odgovornost.*

Ko so bile gornje vrstice že napisane, smo prejeli sledeče pismo:

Otpr. št. 1267-4/25.

Uredništvu Delavsko-kmetskega lista v Ljubljani.

Spoštovani sodrugi!

Z ozirom na Vaš dopis, s katerim nam sporočate, da ste delegirali sodr. Hlebeca Alberta, Marcelja Žorgo in Aleksandra Koblerja v akcijski odbor zedinjenih strokovnih organizacij, Vam uljudno sporočamo, da bomo ta Vaš predlog predložili prvi prihodnji seji Strokovne komisije in Vam bomo sklep iste sporočili.

S sodružnimi pozdravi.

J. Golmajer v. r. F. Uratnik v. r.
F. Svetek v. r.

V Ljubljani, dne 1. decembra 1925.

To pismo dementira vse, kar so Štukelj, Makuc in Sedej trdili o Akcijskem odboru in je dokument, da AO ni bil vrhovna instanca, ki bi mogla sklepati samostojno in obvezno tudi za Strokovno komisijo, temveč le organ, ki je izvrševal sklepe Strokovne komisije. Reformisti niso nikjer v svojih listih priznali, da je AO sploh kaka instanca, temveč so objavili, da so „pritegnili“ k delu Štuklja, Makuca in Sedeje. Reformisti so radi delali s Štukljem, Makucem in Sedejem, ker so se ti v vsem pokorili sklepom reformistov, zavlačujejo in naravnost preprečujejo pa delo z novoimenovano delegacijo, ker vedo, da ss. Žorga, Kobler in Hlebec ne bodo slepo pristali na vse, kar oni sklenejo. Zato hočejo reformisti delo AO preprečiti, da bi sami s pomočjo Štuklja, Makuca in Sedeja mogli pripraviti volitve za delavsko zbornico in vse te priprave izvršiti tako, da bo pokrajinska strokovna konferenca stala pod vplivom socialistične stranke in da bo večina delegatov taka, da bo šla s Svetkom. Pri volitvah v delavsko zbornico pa hočejo postaviti tako listo iz reformistov in kapitulantov, da bi tudi bodoča zbornica ostala v njihovih rokah. Vse te nakane reformistov morajo zavedni delavci z vztrajnim delom v organizacijah preprečiti in voliti za delegate na pokrajinsko strokovno konferenco in postavljati za kandidate za volitve v delavsko zbornico zanesljive sodruge, ki se ne bodo prodali reformistom. Na gornje pismo je bil poslan sledeč odgovor:

Ljubljana, 4. decembra 1925.

Sodrugom Filip Uratniku, Jože Golmajerju in Franc Sveteku kot članom Akcijskega Odbora v Ljubljani.

Vaše pismo z dne 1. decembra 1925, v katerem odgovarjate skupini okoli „Delavsko-kmetskega lista“ na njeno pismo z dne 20. novembra t. l., smo prejeli in Vam sporočamo sledeče:

Po našem mišljenju mora biti AO samostojna inštitucija, ki ni podrejena Strokovni komisiji. Zato se čudimo, da ste mogli sklep skupine okoli DKL, da izmenja svoje zastopnike v AO, odstopili kot predlog Strokovni komisiji v rešitev. Kakor ima SK pravico, da pošlje v AO kogar ona hoče in si skupina okoli DKL ne lasti pravice o sestavi te delegacije sklepati, tako tudi SK mi ne moremo priznati pravice, da bi ona sklepala o potrditvi delegacije, ki jo pošlje v AO skupina okoli DKL.

Konštatirati moramo ob tej priliki, da ste na pismo uredništva DKL odgovorili šele po 12 dneh in tudi v Vašem odgovoru z dne 1. t. m. vidimo poskus, delovanje AO zavleči in preprečiti.

Ker stojimo neposredno pred pokrajinsko strokovno konferenco in volitvami v delavsko zbornico in tudi drugimi važnimi vprašanji, ki ne trpijo odlaganja, Vas nujno prosimo, da v najkrajšem času skličete sejo AO, ker v nasprotnem slučaju pade na Vas odgovornost za posledice, ki bi jih preprečevanje dela AO moralo izzvati.

Pričakujemo takojšnjega odgovora in Vas sodružno podravljamo

Aleks. Kobler, Albert Hlebec, Marcel Žorga.

Le energično delo v organizacijah more preprečiti načrte Kristanovcev-socialpatriotov. Zato vsi zavedni v združene strokovne organizacije.

Uredništvo DKL.

Končno vendar volitve

Občinske volitve v Trbovljah 28. marca 1926, v Ljubljani 7. marca 1926.

Buržuazija in reformisti bi hoteli delavstvo prepričati, da je proletarski razred v kapitalistični državi enakopraven z bogataši in da če hoče delavstvo imeti več vpliva na upravo države, da naj si pri volitvah dobi večino, pa bo dobilo v roke pripadajoč del oblasti. V ustavi in tudi v drugih zakonikih se sicer najdejo stavki in odstavki, ki govore o enakopravnosti, toda to je le na papirju, v življenju pa te enakopravnosti ni.

Buržuazija in reformisti govore in pišejo, da se volilne pravice lahko poslužuje tudi vsak proletarec, kakor se jo poslužuje kapitalist. Ne glede na to, da to ni res, pa buržuazija najde priliko in mogočnost, da vsak volilni rezultat, ki ji ne gre v račun, razveljavi. Ona ima žandarje in vojsko, in oborožena moč je edina oblast, ki je stvarna in na te pa proletariat nima vpliva, četudi dobi pri volitvah večino glasov. Dokazov za to, da je večina pri volitvah brez vsake vrednosti, če nima oborožene sile za seboj, je dovolj. V Trbovljah n. pr. so dobili pri zadnjih občinskih volitvah 1921 delavci abso-

lutno večino in po zakonu bi v trboveljski občini moral županovati delavec. Toda buržuazija se požvižga na večino in na zakone, če ji to koristi. V interesu trboveljske družbe in trboveljskih purgarjev so vse vlade od Pašiča do Korošca vzdrževale v Trbovljah svoje komisarje-gerente, ki so komisarili tako, da je bila trboveljska zadovoljna, delavstvo pa brez moči. Socialpatriotje so te komisarje še celo podpirali s tem, da so v gerentskem svetu sodelovali in tako priznali gerentstvo. Klenovšek in vsi, ki so v gerentskem sosvetu delali, so soodgovorni za protidelavsko politiko, ki so jo uganjali gerenti, podpirani in priznani od socialistov.

Buržuazija ni hotela razpisati volitev, dokler so obstojale neodvisne organizacije, ker vedela je dobro, da bi se z večino neodvisnežev v Trbovljah ne mogla tako igrati in kšeftariti kot s socialisti, svojimi zavezniki. Razpisala pa je volitve sedaj, ko misli, da je po strokovnem zedinjenju nastopilo tudi politično zedinjenje in da so revolucionarni delavci ideološko in organizacijsko kapitulirali pred reformisti. Buržuazija se socialistične večine v občinskem odboru ne boji prav nič, saj so jo ravno socialisti (Kristan-Uratnik-Čobal) v njeni najhujši opasnosti 1919 do 1921 rešili in omogočili, da je utrdila svoje šance.

Toda te račune buržuazije bo revolucionarni proletariat Trbovelj prekrižal. Do dna kompromitiranim socialpatriotom Klenovšek-Krušičeve baže delavci ne bodo pomagali v občinski odbor. Tistim, ki so s Fortičem, Korenom, Kokaljom in sedaj Vodušekom komisarili na občini, zavedni delavci ne morejo zaupati in bodo šli v volitve samostojno za listo revolucionarnih delavcev.

*

V Ljubljani je sedež in trdnjava orjunsko-žerjavovih demokratov, ki so hoteli za vsako ceno imeti glavno besedo pri mestni hranilnici, ki razpolaga z mnogimi milijoni občinskega denarja. Ko so vsled svojega protidelavskega kapitalističnega delovanja zgubili zaupanje večine ljubljanskega proletarstva, so si potom Žerjava napravili tak volilni red za občinske volitve, ki bi naj jim omogočil, da ostanejo tudi proti volji večine prebivalcev gospodarji na občini. Žerjavov volilni red je tak, da gazi vso enakopravnost. Volijo sicer lahko vsi v imenik vpisani, toda mandati v občinskem odboru se razdeljujejo — ne proporcionalno po številu glasov — temveč tako, da ima stranka, ki je zbrala na svojo listo največ glasov, že v naprej polovico mandatov in šele druga polovica se deli na posamezne stranke. Ta mussolinski volilni red, ki ga je Žerjav napravil v nadi, da bo z njim zadrgnil vrat drugim strankam, je pri zadnjih volitvah 1922 pokopal Žerjavovce same, ker so se vse druge stranke v znak protesta združile in odnesle večino. Razen demokratov, ki so duševni očetje tega volilnega reda, so protestirale vse druge stranke proti njemu, ali samo neposredno pred volitvam. Po volitvah pa niso niti mignile s prstom, da bi se ta volilni red ukinil. Radikali, klerikalci itd. se niso cela tri leta zganili, da bi zahtevali proporcionalen volilni red. Eni in drugi z demokrati vred dobro vedo, da ta volilni red najhujše tepe delavce in zato so ga pustili do sedaj nespremenjenega.

Sedaj pred volitvami pa snubijo eni in drugi delavce, da bi sestavili z njimi skupno listo, še vedno z vabo „protestirati moramo skupno proti reakcionarnemu volilnemu redu". Toda ta protest z njihove strani je neiskren. Demokrati i klerikalci so si v ljubljanski občinski politiki enaki. Ko je vlada občinski svet lani poleti razpustila in postavila demokratskega komisarja, so klerikalci divje zahtevali razpis volitev. Ko pa je prišla Davidovič-Koroščeva vlada, so na volitve kar pozabili, so pozabili na reakcionaren volilni red in napravili isto, kar so napravili demokratje, postavili so svojega komisarja-gerenta dr. Periča, ki so ga zamenjali zopet demokrati s svojimi ljudmi, ko so prišli na vlado. In delavci ne bodo pozabili teh dveh let, ko so jim na občini komisarili izmenoma demokratje in klerikalci

Svojo zahtevo po proporcionalnem volilnem redu in delavski politiki v ljubljanski občini ljubljanski delavci ne bodo dosegli niti v zvezi s klerikalci, še manj z demokrati, temveč le z lastnim samostojnim nastopom, oprti na množice izkoriščanega ročnega in duševnega delavstva, ki je za kapitalistične stranke samo predmet izkoriščanja.

K diskusiji:

O strok. gibanju v Sloveniji.

1. Po obznani in zakonu o zaščiti države je prišlo delavstvo v Sloveniji v težek gospodarski položaj, gotovo v mnogo težji kakor v Srbiji in na Hrvaškem. Delavstvo v Sloveniji je prejemalo mezde v kronah tudi še po uvedbi dinarske vrednosti. Prvi gospodarski udarec je doživelo delavstvo v Sloveniji z določitvijo sorazmerja zamenjave kron z dinarji, ki je znašala 1:4. Ta zamenjava je povzročila v Sloveniji hitro dviganje cen in veliko draginjo. Delavske plače so bile zaostale daleč za onimi v Srbiji, pa tudi za onimi na Hrvaškem in v Vojvodini, ker je bilo delavstvo v onih provincah že pred Obznano izvojevalo svoje plače v dinarski valuti. Drugi še večji gospodarski udarec pa je bilo doživelo delavstvo v Sloveniji s padanjem vrednosti dinarja, ki se je vršilo do januarja 1923. Po Obznani zopet vspostavljene neodvisne strokovne organizacije so bile prešibke in teror buržuazije prevelik, da bi si bil mogel proletariat v tem času izvojevati poboljšanje svojega gospodarskega položaja, to tem manj, ker so se bili socialnopatriotični strokovni in politični voditelji postavili na stran kapitalistov in proti stremljenju naprednejšega proletariata. Nova razpuščanja neodvisnih strokovnih organizacij, ki so sledila po Draškovičevem umoru in po trboveljskih dogodkih, nekatera neuspela mezdna gibanja, kaos v politiki in obupni gospodarski položaj v Sloveniji so zadostovali, da strokovno gibanje do kraja oslabijo. Po veliki rudarski stavki poleti 1923 pa so ostali tudi vsi rudarski strokovni zaupniki na cesti in so bili prisiljeni izseliti se v Francijo, tako da je tudi v tej največji in najpomembnejši stroki v Sloveniji bilo težko delati na obnove neodvisnih strokovnih organizacij. Neodvisne kovinarske organizacije so bile nastale vsled vse obsodbe vrednega razkola in so bile od vsega začetka brez bodočnosti. Po 1. juniju se je moglo obnoviti samo železničarsko organizacijo.

2. Neodvisne strokovne organizacije niso bile nikoli resnično centralizirane v svoji centrali CRSOJ in niso nikoli čutile tega vodstva. To v prvi vrsti radi tega, ker ta centrala ni imela sposobnosti za vodstvo strokovnega gibanja v Sloveniji, ker ni bilo reda v njej in ker ni nikoli delala v sporazumu in soglasju s strankino centralo. Strokovne organizacije Slovenije so bile predvojno centralizirane v Trstu in Gracu, ter navajene na vzoren red in pedantično točnost. Nove centrale v Belgradu in Zagrebu pa na njihove dopise često sploh niso odgovarjale ali pa so odgovarjale tako pozno in v takih oblikah, da so podružnice v Sloveniji v kratkem izgubile zaupanje vanje. V taki težki gospodarski in politični situaciji, kakor smo jo zgoraj očrtali, in pri toliki malomarnosti in nerednosti central je bilo neodvisno strokovno gibanje kmalu diskreditirano in ker so bili tudi socialisti radi svojih zvez z buržuazijo diskreditirani je ostala delavska množica v Sloveniji do 95% strokovno neorganizirana.

3. Internacionalna parola po združitvi strokovnih organizacij rdeče in amsterdamske struje je sprejelo delavstvo v Sloveniji na splošno z odobravanjem. Niso je pa sprejeli z odobravanjem niti tedanji vodilni sodrugi okrog „Delavsko-kmetskega Lista", niti socialisti v Sloveniji. Sodrugi okrog „DKL" so trdili, da neodvisno delavstvo ne bo moglo razumeti, zakaj priporočamo združitev s toliko osovraženimi socialisti, socialisti pa so gledali v našem gibanju za zedinjenje strokovnih organizacij samo „moskovski manever". Na strokovnih diskusijah v Ljubljani je nastopala „opozicija" za zedinjenje in nasvetovala sodrugom okrog „Delavsko-kmečkega Lista", da razpišejo javno diskusijo o tem vprašanju v „DKL", h kateri naj se povabi tudi socialistično delavstvo (Glej. „DKL" z dne 25. dec. 1924, štev. 19). Uredništvo pa je to diskusijo sabotiralo, vsled česar se ni izvršila. „Opozicija" je bila tedaj uspela samo toliko, da se je pisalo pismo „Strokovni komisiji", s katerim pismom se je povabila na pogajanja za zedinjenje strokovnih organizacij. Vsled boja, ki so ga vodili prijatelji s. Cvijiča v Belgradu proti gotovim sodrugom iz „opozicije", pa so se udeleževali teh pogajanj samo tisti sodrugi, ki so imeli popolno zaupanje ožjih prijateljev s. Cvijiča. Strokovna centrala je (po nastopu Makuca v Trbovljah in na konferenci železničarjev v Ljubljani 15. marca) pač kmalu opazila, da gre politika zedinjevanja v Sloveniji po napačni poti in je pisala sodrugom okrog uredništva „DKL" pismo, ki jih opozarja na to. Toda strokovna centrala se je namesto da vodi stalno boj proti takemu zedinjenju, omejila na to, da se je odrekla soodgovornosti (kar je najkomodnejše in najenostavnejše). S tem pa se strokovna centrala ni izognila sokrivde na strokovni politiki, ki so jo vodili odslej naši oportunisti okrog DKLista.

4. Kakšno pot pojde zedinjenje strokovnih organizacij je bilo „opoziciji" jasno že pred aprilom letošnjega leta. Odstranitev enega sodruga „opozicije" iz odbora za pogajanje s Strokovno komisijo, nastop Makuca pri pogajanjih v Trbovljah, omiljenje pisanja v DKListu proti zvijačni taktiki socialistov, da zistovetijo strokovno zedinjenje s političnim, odbivanje predlogov opozicije, da se zahtevajo od socialistov pri pogajanjih materialne garancije za izvrševanje svobodne kritike in uveljavljenje delavskega demokratizma, kakor n. pr. kooptacija zastopnikov neodvisnih članov v Strokovno komisijo, sprejem neodvisnega sourednika v uredništvo „Delavca", zahteva po svobodni diskusiji v „Delavcu", postavitev mešanega centralnega odbora za izvedbo zedinjenja, postavitev krajevnih mešanih strokovnih odborov za propagando za zedinjenje itd. so bili „opoziciji" jasni znaki, da pripravljata Makuc in Štukelj kapitulacijo neodvisnih pred socialisti. V aprilu je opozicija te svoje zahteve formulirala, toda Štukelj in Makuc sta jih s pomočjo in avtoriteto Cvijičevih sodrugov izmanevrirala. V juliju je „opozicija" v drugič formulirala načrt za delo zedinjenja, toda tu se je bil Štuklju in Makucu že pridružil Sedej in od tlej se s temi sodrugi, za katerimi so stali Cvijičevi ožji prijatelji, ni dalo več govoriti. Prvi maj že smo praznovali pod okriljem socialistov: tu se je zabrisala zadnja sled razlike med nami in socialističnimi voditelji. V DKListu je izšlo 7. maja poročilo o prvomajskem praznovanju, ki bi bilo moralo tudi belgrajskim sodrugom odpreti oči, toda nikdo se ni zganil. „Opozicija" je zadnjič za Prvi maj napisala obširnejši članek proti strokovni politiki ss. Makuca in dr. potem pa ni imela nobene priložnosti in možnosti, da nastopa javno proti tej struji.

5. Postavitev Akcijskega odbora se je izvršila po izvršenem sporazumu s socialisti in o njem se ni pisalo toliko časa, dokler ni „opozicija" izzvala diskusije o njem. Bil je torej tajen za široke delavske mase. Sedej, Štukelj in Makuc niso publicirali niti svojega programa za zedinjenje, niti dokumenta o dogovoru s socialistično Strokovno komisijo. In še-le ko je „opozicija" izzvala diskusijo o kapitulaciji, so začeli pisati, da so dosegli pri socialistih priznanje razrednega boja, proletarske demokracije in svobode kritike. Oni pa do danes niso mogli pokazati še nobenega obojestransko podpisanega dokumenta o tem priznanju s strani socialistov. Tudi se oni te svobode kritike v DKListu še manj pa v „Delavcu" niso posluževali. In da so ti sodrugi stopili v posebne prijateljske zveze s socialisti, se vidi iz tega, da jih Filip Uratnik (eden glavnih socialističnih strokovničarjev) najenergičneje brani pred kritiko opozicije in zagovarja pred delavsko javnostjo njihovo kapitulacijo pred Strokovno komisijo.

6. Zgoraj navedeni sodrugi pa se niso zadovoljili samo s kapitulacijo v

---

Sila:

Jack London

glasnik ameriških proletarcev.

(Konec.)

London se v povestih nikdar ne postavlja kot pisatelj, ampak govori v glasu živali, ki jih opisuje. Tako je svoj glas povzdignil v opici v povesti „Pred Adamom", ki se iz svojega preživljenja povzpe do najbližje civilizacije. Ravno tako je London pes Buck, v krasnem romanu „Klic pustinje", ki veliko izkusi v življenju s človekom, zahrepeni po prostoti pustinje in na koncu tudi pobegne nazaj, od koder je izšel.

Čisto zase in brez pustolovskih doživljajev pa stoje dela, ki nam kažejo Londona kot zdravnika človeške duše. Na čelu teh del stoji roman „John Barleycom". To je povest pijanca, žaloigra človeka, ki išče zavetja in utehe pred neumnostjo in svetovnim izžemanjem v alkoholu. Mirno lahko potrdim, da je v njem opisal London gotovo stran svojega življenja.

Kot dosleden socialist marksist se je pokazal v revolucijskem romanu „Železna peta". Popisuje bodočo revolucijo v Ameriki, pokaže slabe strani proletarcev in ogromno moč kapitalizma, ki se kaže predvsem v vojaških organizacijah, v od Londona krščeni „Železni peti", ki hoče vse pogaziti. Brez obotavljanja zapiše vsem onim proletarcem, „ljudem prepada", ki se ne zavedajo boja med ostalimi tovariši in kapitalizmom, tragično usodo smrti, ki je podobna usodi klavne živine. Seveda so ob izidu tega romana razni veliki gospodje, profesorji in kritiki povzdignili svoj glas in hoteli Londona okrtačiti in celo zavreči. Pri vsem pa so pozabili da je „Železna peta" popularizacija Marksove ideje, tako spretno in umetniško izvedena, da nima primere v svetovni literaturi.

Z ničejansko tendenco navdahnjen roman je „Martin Eden", zgodba proletarca, polnega vere v lepo bodočnost, navdahnjenega z Londonu sorodno „aristokratično dušo", ki pa ob nasprotjih svoje dobe žalostno konča. Ubije se, ko ni našel niti enega tovariša, sam pa je preslab postaviti se v bran temu svetu.

Razen omenjenih del je opisal še seveda več drugih in ne smemo pozabiti na njegove čisto socialistične razprave kakor je n. pr. delo „Revolucija". Svoj obisk v Londonu je prav lepo in v veliko nezadovoljnost angleških visokih gospodov popisal v delu „Ljudje iz prepada." Angleži so takrat očitali Amerikancem, naj raje pometajo pred svojim pragom, kar pa Londona ni zadelo, ker je z istim gnevom popisoval ameriške razmere med delavci, ki so jih zakrivili in se jih seveda vedno dalje tirajo gospodje jekleni, petrolejski, avtomobilski itd. kralji. London se je zavedal, da je ves svet razdeljen samo v dva dela, v zapovedujoče in izžemajoče na eni strani in zatirane ter izžemane na drugi strani. Kakor so prvi internacionalni, ki ne ločijo delavcev lastnega naroda od drugih ter jih ravno tako izrabljajo, tako ne smejo tudi delavci verovati v sentimentalne fraze o nacionalizmu (fašizmu, orjunaštvu, hakenkreuzlerstvu itd.) Proletarci, nam vsem je London povedal in ostavil veliko oporoko: samo združeni bomo premagali svetovno izžemanje kapitalistov in imperialistov!

Svetovna vojna je, kakor marsikaterega socialističnega borca, iznenadila tudi Londona tako, da se sprva ni zavedal njenega kapitalističnega izvora. Toda že 1910 je nastopil proti amer. social. stranki, ki je izdala proglas, da se med vojno ukine strankino delovanje v smislu razrednega boja. Vrnil ji je člansko legitimacijo z motivacijo, da s stranko, ki je izdala in prodala radi patriotizma delavske interese, nima nič skupnega. Tako je pokazal, da je ostal zvest ideji delavskega revolucionarnega dela do poslednjega trenutka svojega življenja. Umrl je v novembru leta 1916. na otoku Hawai.

vprašanjih zedinjenja, temveč so napravili s socialisti skupen odbor za sporazumno agitacijo za volitve v Delavsko zbornico, ne da bi si bili prej postavili samostojen program za te volitve in ne da bi izvedli kritiko dosedanjega dela socialistično-demokratskega dela te zbornice. In ko jih je, po striktni obsodbi celo s strani onih belgrajskih sodrugov, ki so jih do tega izdajstva nad neodvisnim proletariatom vedno podpirali, grupa okrog DKLista odpoklicala iz Akcijskega odbora, se ss. Sedej, Štukelj in Makuc temu odpoklicu niso odzvali in se proti vsem dosedanjim uzancam (običajem) zasmehljivo izgovarjajo, da so jih poslali v ta odbor zaupniki bivših neodvisnih strokovnih organizacij in da se nimajo mimo teh na nikogar ozirati. Da se obdržijo na teh mestih in da zagotovijo popolno zmago socialistom v teh strokovnih vprašanjih, so poskušali na zvijačen način z intervencijami na sodišču tudi obdržati DKList v svojih rokah in ustaviti diskusijo o teh usodepolnih strokovnih vprašanjih.

7. Za okrepitev in uspešno konsolidacijo strokovnega pokreta je potrebno:

a) da grupa okoli DKL najstrožje obsodi dosedanjo kapitulacijsko strokovno politiko, katere predstavniki so bili sodrugi Štukelj, Makuc in Sedej.

b) da grupa okoli DKL še posebej obsodi nedisciplinirano gori imenovanih sodrugov in da jih ne smatra več za svoje mandatarje v A. O., temveč uskoke istovetne s Stankovičem in Bukvičem v Belgradu.

c) da se zahteva takoj razširjenje A. O. tako, da bodo v razširjenem A. O. zastopane tudi vse one strokovne organizacije, ki še niso včlanjene v Strokovni komisiji in ki so pripravljene brez rezerv sprejeti principe razrednega boja.

d) da se naši pristaši v združenih strokovnih organizacijah borijo za to, da se s komedijo „kongresa ujedinjenja" v Belgradu od GRS izigrano resnično in popolno zedinjenje strokovnega pokreta v Jugoslaviji dejansko izvrši in to na naslednji platformi:

1. Ujedinjeni strokovni pokret mora počivati na principih razrednega boja.

2. Ujedinjeni strokovni pokret mora biti strankarsko neodvisen.

3. Ujedinjeni strokovni pokret mora biti zgrajen na principu demokratičnega centralizma in prožet z duhom proletarske demokracije.

4. Ujedinjeni strokovni pokret mora voditi boj za zaščito življenskih interesov delavskega razreda: za obrambo osemurnega delovnega časa, za povečanje mezd sorazmerno z draginjo, za delavsko zaščitno zakonodajo in najpopolnejšo zavarovanje v slučaju nezgod, bolezni, brezposelnosti, starosti in smrti.

5. Ujedinjeni strokovni pokret mora voditi boj za pravico združevanja (koalicije), štrajka, za svobodo zborovanja, govora in tiska; proti preganjanju delavskih organizacij in za amnestijo (pomiloščenje) obsojenih proletarskih borcev.

6. Vprašanje internacionalne pripadnosti ujedinjenega strokovnega pokreta naj odloči kongres ujedinjenja z navadno večino glasov; tej večini se mora manjšina pokoravati.

7. Da bi se pospešilo ujedinjenje strokovnega pokreta tudi v mednarodnem obsegu, morajo ujedinjene strokovne organizacije Jugoslavije podpirati angleškoruski komite za izvedbo enotnosti mednarodnega strokovnega pokreta.

8. V najkrajšem roku, po možnosti v treh mesecih naj se istočasno in na istem kraju skličejo likvidacijski kongresi strokovnih grupacij, ki pridejo v poštev za ujedinjenje in iz katerih naj se po principu proporcionalnega predstavništva konstituira kongres ujedinjenja.

9. Na kongresu ujedinjenja naj se izvoli centralno vodstvo ujedinjenega strokovnega pokreta proporcionalno po številčni moči zastopanih grupacij.

e) da se pozove vse delavstvo in se ga pouči, da je njegova dolžnost, da vstopi v enotne strokovne organizacije, ker samo v strokovnih organizacijah se da boriti proti napačni strokovni politiki socialistov in proti njihovi hegemoniji v strokovnem gibanju;

f) da se delavstvo pozove k sodelovanju v kritiki socialistične strokovne politike in k sodelovanju širjenja DKLista, ki bo to reformistično politiko vztrajno kritiziral, ker le tedaj, če se bo delavstvo samo soudeleževalo naših polemik o teh vprašanjih in v njih sodelovalo, lahko pričakujemo poživljenje našega strokovnega gibanja in vstvaritev takih strokovnih organizacij in takih delavskih ustanov (Delavskih zbornic), ki bodo res služile delavskemu razredu in ne pomagale buržuaziji pri njenem izkoriščanju delavstva.

8. Glede Delavske zbornice in volitev v to institucijo mora neodvisno delavstvo na vseh shodih:

a) obsoditi reakcionarni volilni red, ki daje pravice postavljanja kandidatnih list izključno socialističnim in buržuaznim strokovnim centralam, dasi ogromna večina volilnih upravičencev ni strokovno organizirana in se ne nahaja v nobeni strokovni centrali; socialisti so s tem volilnim redom jasno pokazali, da jim ne gre za proletarski demokratizem, temveč samo zato, da vdinjajo delavske mase sebi in buržuaziji, ter napravijo iz delavske zbornice sebi plačano zavetišče in buržuaziji instrument za sleparjenje delavskih množic;

b) zahtevati takojšnjo izpremembo tega reakcionarnega volilnega reda v smislu proletarske demokracije, tako da bo omogočeno vlaganje list in kanditature tudi onim delavcem, ki se s strokovno komisijo ne strinjajo;

c) zahtevati, da se vsaj 14 dni pred vlaganjem list obelodani projektirani red kandidatov na listi;

d) zahtevati svobodno publikacijo neodvisnih člankov in objav v „Delavcu";

e) zavarovati se proti temu, da bi se udeležile te volilne kombinacije tudi kake buržuazne strokovne organizacije;

f) zahtevati, da se v ta volilni blok proti buržuaziji pozove vse ostale strokovne organizacije, ki do danes še niso zastopane v Akcijskem odboru in ki stoje na stališču razrednega boja;

g) obsoditi najstrožje Sedeja, Štuklja in Makuca, ki sede brez mandata v volilnem odboru strokovne komisije, vršijo izključno zanjo agitacijo in ki ne obveščajo o svojem početju uredništva DKLista in sodrugov, ki se zbirajo okrog tega lista.

h) zahtevati, da Sedej, Štukelj in Makuc takoj objavijo vse dokumente glede sporazuma za enotne strokovne organizacije in volitve v Delavsko zbornico.

i) obsoditi „Poročilo" začasne Delavske zbornice, ki razvija čisto v kapitalističnem smislu tezo, da ima delavstvo še le tedaj pravico zahtevati zboljšanje svojega gmotnega položaja, kadar se zviša nivo splošnega narodnega (reci: kapitalističnega) blagostanja, ki je pisano čisto v buržuaznem duhu in govori o vsem mogočem na dolgo in široko, samo ne o poslovanju načelstva in širšega odbora.

9. Za bližajočo se pokrajinsko strokovno konferenco, ki je sklicana za 27. december 1925, je dolžnost naših pristašev, da se v svojih organizacijah bore za to, da bodo izvoljeni za delegate tisti sodrugi, ki sprejemajo načela, izražena v tem članku.

Marcel Žorga Albert Hlebec.

III.

Ali za Kristana, ali proti njemu?

Tone Kristan je pri nas ono, kar so Scheidemann v Nemčiji, Thomas v Franciji, Kasazov v Bolgariji itd., to je — tipičen reprezentant oportunizma. Kakor se je Scheidemann in vodstvo nemške socialdemokracije po nalogu nemške buržuazije in v njenem interesu borilo za to, da „ne bi zmagali Liebknecht in njegovi prijatelji in da ne bi Nemčija postala provinca boljševizma" (to je Scheidemann pred kratkim sam izjavil!), tako je Tone Kristan, podpiran od oportunistične birokracije pomagal naši in srbski buržuaziji utrditi imperialistično in kapitalistično državo. Socialdemokratična stranka je pod njegovim vodstvom izdala zgodovinsko nalogo, izdala svoj program in postala orodje kontrarevolucije. Diskreditirala je socializem, ker je pod firmo „socializma" vodila kapitalistično politiko.

Nadaljni razvoj je znan. Tonetu Kristanu se je buržuazija za njegove nevenljive zasluge sijajno revanžirala, kar pa ga je pred masami še bolj diskreditiralo. Umaknil se je iz politične arene. Samo začasno, seveda. In z namenom, da se v ugodnem trenutku postavi na čelo socialdemokratski stranki. Ta pa je vsled notranjih bojev vedno bolj slabela. Ti notranji boji med oportunističnimi „socialisti" dolgo časa sploh niso bili načelnega značaja, tudi še potem, ko so se poenostavili in ko sta se grupirali dve struji, struja Korunovcev in struja Bernotovcev, kakor se jih je imenovalo. Bernotovci so polagoma prešli od organizacijskih načel (katerih vrednost pa še vedno močno pretiravajo), naperjenih proti kšeftarskim socialistom do boja proti kšeftarskemu socializmu kot sistemu, katerega utemeljitelj je pri nas ravno Tone Kristan. „Naprej" je vodil proti temu močno kampanijo (boj) in bila je nevarnost, da ga tudi med socialističnim delavstvom onemogoči. Korunova struja ga je branila, kolikor ga je pač mogla. Njegovi agentje so začeli s propagando, da je Tonetova močna roka za spas „socializma" v Sloveniji potrebna. Obenem je tudi splošna politična situacija takšna, da gotovi krogi, zlasti tudi kamarila, favorizirajo upostavitev *zmerne* delavske stranke.

Sodruga Gustinčič in Marcel Žorga sta v svojem „Odgovoru" v analizi politične situacije v Sloveniji točno prikazala, kako se uveljavlja Tone Kristan. Delavsko zadružništvo je v njegovih rokah, frakcija „Korunovcev" s „Socialistom" je njegovo orodje, reformistična strokovna birokracija je na njegovi strani. To so gotovo močne postojanke. Manjka mu samo eno, in to je: *zaupanje delavstva. In dokler nima tega, nima tudi politične moči.* Zato je prišel na plan z novo parolo, s parolo politične enotnosti vseh delavskih frakcij — od njega pa do komunistov.

Da je vstvaritev te parole v današnjem položaju nemogoče — to je za vsakogar jasno. Enotnost oportunizma in revolucije ali sprijaznjenje teh dveh čisto nasprotnih stvari je nesmiselna. Tonetu Kristanu gre najbrže za to, da bo, če se mu s korupcijo in intrigami posreči pridobiti na svojo stran nekaj omahljivih elementov v skupini okoli DKLista in eventuelno tudi v skupini okrog „Napreja", mogel stopiti pred delavsko javnost kot zedinjevalec delavstva, druge pa, ki bodo vztrajali v boju proti oportunističnim zablodam za revol. marksizem mogel napadati kot — razbijače. Drugače si Tonetove taktike ne moremo razlagati.

Grupa okoli „Napreja" se je med tem dokopala do načelnega boja proti breznačelnemu oportunizmu in oportunistični politiki Kristanove struje. Četudi ostaja na polovici poti in je torej še daleč od revolucionarnega marksizma in četudi si še naprej domišlja, da more z *izmišljevanjem* novih form delavskega gibanja („Skupni dom")[1] priti kam drugam kot v konfuzijo — mora se vendar priznati, da je napravila en korak ali pol koraka na levo oziroma naprej. Tonetu Kristanu je bilo to seveda še manj ljubo.

Na drugi strani se že tudi med onim socialističnim delavstom, ki sledi strokovni birokraciji na Strokovni komisiji in mariborski socialistični skupini, začel pojavljati odpor proti kristanizmu.

Kakšna je bila naša naloga v tej situaciji?

Predvsem je bilo treba tako z ozirom na to situacijo, kakor zlasti z ozirom na strokovno zedinjevanje kazati masam bistvo reformizma, pobijati ideološko reformistične iluzije, voditi ostro kampanijo proti Kristanom kot reprezentantu oportunističnega izdajstva proletarskega boja in razkrinkavati njegovo novo politično taktiko. In v zvezi s tem je bila naša dolžnost, da podpiramo razvoj „Naprejeve" skupine na levo in sicer ravno s tem, da se borimo proti oportunistični strokovni birokraciji, a da na drugi strani to skupino kritiziramo zaradi njenega polovičarstva v boju proti oportunizmu, zaradi njenih demokratičnih in reformističnih iluzij, ki tvorijo *bistvo oportunizma* in da pokažemo brezplodnost teorije o „Skupnem domu" in drugih iz zraka izsesanih teorij, s katerimi Bernotovci havzirajo. Itd.

Kakšno politiko pa so vršili Makuc, Sedej itd.?

Povejmo odkrito: *kristanovsko!*

Omilili sprva, pozneje pa odpravili so boj proti reformizmu, sklenili so „Burgfrieden" z oportunistično strokovno birokracijo in na ta način podpirali neutemeljene nade gotovih plasti delavstva, da se bodo Svetki, Golmajerji in Bahuni mogoče vendar borili proti buržuaziji in so na ta način slepili delavstvo, da se dá roko v roki s temi ljudmi boriti proti kapitalizmu!

S tem so ne samo pomagali ubijati opozicijo proti kristanizmu v vrstah socialističnega delavstva, temveč tudi omogočili Bernotovcem, da so se pred masami pristavljali kot bolj levičarska skupina od naše in da so naprednejši proletarski elementi v njihovi stranki mislili, da se je edino ona popolnoma otresla oportunizma, s čemer je bil njihov razvoj na levo oviran.

Tako so skoraj celo to leto faktično podpirali konsolidacijo socialdemokratskega gibanja okrog Toneta Kristana, medtem ko bi morali vršiti svojo nalogo skupaj z nami, da vse delavstvo spravimo izpod pogubnega vpliva oportunizma in ga pridobimo za revolucionarni marksizem.

Kaj moramo torej pribiti?

Ne samo, da se je reformistom posrečilo, da so iz parole „strokovna enotnost" odstranili revolucionarno ost, česar bi ne mogli napraviti, ako bi naše vodstvo vodilo pravilno politiko,

temveč, da nas je to vodstvo vodilo v politično koalicijo z oportunisti in sicer s kristanovsko strujo.

To pa je ravnoista politika, ki so jo vodili l. 1923 Klemenčič, Fabjančič in tovariši v nekoliko drugih okoliščinah in katero je revolucionarni proletariat Slovenije že takrat obsodil. Predno pridem na primerjanja obeh politik, naj povem še to, da smo (imenujejo nas „opozicija", čeprav so bili oni opozicija proti revolucionarnemu, marksističnemu delu) to politiko ostro kritizirali. V odgovor pa so Makuc, Sedej itd. skušali posamezne najboljše naše sodruge z osebno gonjo — katero so podpirali tudi agentje Toneta Kristana — med delavstvom diskreditirati. Vendar mislim, da vam je jasno, da je bila naša dolžnost, da smo se proti taki politiki borili.

Da ta politika v bistvu ni predstavljala ničesar drugega kot obujenje od mrtvih politike Klemenčiča et comp. in SSDL — ričet stranke — bom dokazal v naslednjem članku. *Griša.*

[1] Korunovci so lansko zimo osredotočili svoj boj proti Bernotovcem *v strokovnih organizacijah.* Ti so uvideli, da nimajo izgledov, da bi v kratkem času strokovno birokracijo premagali in so izstopili iz strokovnih organizacijah ravno v času, ko se je začelo gibanje za strokovno enotnost. S tem so dokazali *popolno nerazumevanje* pomena strokovnega gibanja. Brez dvoma je bil boj proti tem čudnim teorijam, ki so jih izdajali za „marksizem", na mestu. Izgleda, da so se Bernotovci v tem vprašanju korigirali, kajti v zadnji številki „Naprej" že priporoča svojim pristašem vrnitev v enotne strokovne organizacije.

IV.

Ena paralela.

„Ne pozabite, da je reformizem — kot se je dobro izrazil sodrug Barbusse — specifični (posebni) strup za socializem. Čim pogosteje se družimo z delavci, ki stoje pod vplivom reformizma, tem trdnejši, jasnejši in brezobzirnejši mora biti naš boj proti reformizmu. Kajti sicer bi ta mrliški strup okužil zdravi organizem."

Kot sem že v svojem prvem članku („En dokument") izvajal, sta oportunizem in revolucionarni marksizem dve *nezdružljivi* stvari. Revolucionarni marksizem je za boj proti buržuaziji in za rušenje kapitalizma — oportunizem pa je za sporazum z buržuazijo in za podpiranje kapitalizma. Oportunistične iluzije so zastrupile internacionalno socialdemokracijo in napravile iz nje orodje kontrarevolucije. Deloma že med svetovno vojno, zlasti pa po njej je postalo jasno, da je enotnost med oportunizmom in revolucionarnim marksizmom nemogoča. Med onimi, ki so se borili proti kapitalizmu za proletarsko revolucijo in med onimi, ki so se zvezali s kapitalizmom proti njej — je moralo priti do razkola. In prišlo je do njega, ponekod preje, ponekod pozneje.

Med oportunistično socialdemokracijo in revolucionarnim marksizmom je prišlo do boja za vpliv na delavstvo. Ali bo slednji organiziral proletarske mase in jih vzgojil tako, da bo v ugodnem trenutku delavski razred sposoben,

da zavzame politično oblast? Ali pa bo in koliko časa bo zamogla socialdemokracija zadržati večji ali manjši del delavstva pod svojim vplivom in ga tako zadržavati od resničnega razrednega boja?

Tako je bilo vprašanje, kajti jasno je, da bo delavski razred mogel premagati buržuazijo le, *če bo v glavnem enotno stal pod revolucionarnim, razrednobojnim praporjem.*[1]

L. 1920 se je začel prvi revolucionarni val po svetovni vojni polegati. Buržuazija se je konsolidirala in nastopila je ofenziva kapitala proti pridobitvam delavskega razreda. Da se organizira v tem defenzivnem boju čim več delavskih mas, da bo odpor silnejši — za to je šlo. Treba je bilo zlomiti sabotažo socialpatriotskih voditeljev in delavske mase združiti v *enotno fronto* v tem boju.

Taktika enotne fronte je bila sredstvo za to, da se organizira odpor proletariata proti ofenzivi kapitala in mu v boju pokaže pravilnost revolucionarnega marksizma in iluzionarnost oportunistične poti. Našli pa so se ponekod in tudi pri nas ljudje, „voditelji", ki so v taktiki enotne fronte zagledali že dolgo zaželjeno pretvezo, da skočijo na desno. Taktiko enotne fronte so razlagali tako, kot da je sama sebi namen in ne, da je sredstvo za osvojitev novih mas za revolucionarni marksizem. *Niso razumeli, da smo mi samostojna revolucionarna marksistična stranka in ne „levo krilo socialdemokracije".* **Socialdemokracija predstavlja levo krilo buržuazije** — mi pa hočemo in moramo voditi *pravilno* politiko delavskega razreda, ki ne more drugačna biti, kot odločno protikapitalistična, revolucionarna, protioportunistična. Mi ne tvorimo, povdarjam, levega krila socialdemokracije, temveč samostojno stranko, *katere naloga je, da premaga socialdemokracijo,* ki igra v delavskem gibanju vlogo agenta buržuazije.

Ljudje, ki so l. 1922 in 1923 imeli v rokah vodstvo skupine okrog „Delavskih Novic", pa tega niso razumeli. V „DN" so 18. januarja 1923 pisali „za združeno socialistično stranko" in proglašali: „Danes so odpadli povodi razkola med socialističnimi frakcijami." In na konferenci enotne (— volilne —) fronte proletariata istega meseca (glej DN z dne 25. januarja 1923) je oče te politike *Lovro Klemenčič* izvajal takole: „Socialistični pokret je razdvojen v tri skupine: 1. okoli DN, 2. okoli „Zarje" (tedanji Peričevci) in 3. okoli „Enakosti" v Mariboru. Pogled na politično situacijo teh treh skupin je do malih nijans (!) skoro identičen. Vse tri grupe obsojajo ministerializem in oportunizem (na papirju!), stojijo na stališču razrednega boja (na papirju!), internacionalne solidarnosti (ravnotako) in enotne proletarske fronte v boju za najosnovejše svoboščine in pravice. Če so morda razlike v teoretičnem oziru, v analizi internacionalnega položaja — ne obstojajo razlike v praktičnem delu (Glej, glej!); zato je mogoče in naša želja je, da te tri grupe stvorijo enotno prol. fronto na političnem, strokovnem, gospodarskem in prosvetnem polju. — Mozek in glava te enotne fronte mora biti enotna socialistična stranka delovnega ljudstva. Združitev vseh poštenih[2] socialistov, marksistov in proletarskih množic je predpogoj uspešnega boja za najosnovnejše življenske pravice . ."

Kaj se to pravi? Fuzija s socialoportunisti, saj povodov razkola ni več, razlik v praktičnem delu med nami in njimi ni! Čisto jasno je povedano.

Izkušnje vojne in predvojne dobe, ruske revolucije, delavskega gibanja celega sveta so nas ustvarile; a kaj zato? Likvidirajmo sami sebe! Napravimo na papirju tak program, kakršnega nam dovoli zakon o zaščiti države in fuzionirajmo se s „poštenimi" socialisti!

Proti tej likvidatorski politiki, ki nas je hotela pomiriti z oportunizmom, se je moral pojaviti odpor, ki je tudi kmalu zmagal. Glavni referent konference 15. aprila 1923, ki je likvidirala SSDL-stranko, s. Marcel Žorga, je izvajal (po „Glasu Svobode"): „Vse kaj drugega kot strokovna enotnost, ki je potrebna, je pa enotna fronta na političnem polju. Enotna fronta v političnem boju proletariata mora obstojati le v konkretnih skupnih akcijah, ne more pa pomeniti nikoli združenja faktično nasprotujočih si grup v eno organizacijo. Likvidacija najvažnejše zgodovinske pridobitve, to je obstanka samostojnih odločno razrednobojevnih strank, pomeni le likvidacijo odločnega razrednega boja, zopetno ustalitev posameznih oportunističnih voditeljev pred masami in zopetno zajadranje proletarskega boja v oportunistične vode."

S tem, mislim, sem osvežil sodrugom v spomin dogodke za časa boja proti likvidatorstvu Fabjančiča in Klemenčiča. Zdaj lahko primerjajte obedve politiki, o katerih trdim, da imata isto smer!

Klemenčič et comp. so smatrali enotno fronto tako, kot da je ona sama namen, to se pravi, so jo napačno razumeli. Kajti tako je ne more razumeti noben revolucionaren marksist. Enotnost oportunizma in revolucije je nesmisel. Eden ali drugi mora kapitulirati. In ako se ne boriš proti oportunističnemu strupu, ki predstavlja vpliv buržuazije na proletariat, kapituliraš pred njim.

Makuc et comp. pa so smatrali strokovno enotnost tako, kot da je sama sebi namen: Strokovna organizacija sama na sebi nič ne koristi delavstvu. Če so enotne strokovne organizacije sredstvo za zastrupljevanje delavstva z oportunizmom, so reakcionarne. In naši oportunisti Svetki, Bahuni, Krušiči, hočejo iz njih to napraviti. Naloga revolucionarnih marksistov je, da jih izvlečejo iz močvirja oportunizma na pot razrednega boja! To pa ni mogoče potom „omiljenja" boja proti oportunistom in tega boja Sedej, Makuc in Štukelj niso vršili.

Med Klemenčičem na eni strani in temi na drugi je le ena razlika. Klemenčič je tudi tako govoril, kot je delal v praksi, ti pa eno govorijo, drugo pa delajo. V svojem članku „Naš odgovor" v prejšnji številki pišejo, da so bili za časa Zveze Delovnega Ljudstva in SSDL „likvidirani *zadnji* močni pojavi socialreformizma in napačnega pojmovanja enotne fronte." Zadnji ti pojavi niso bili, ker so se ravno v Štuklju, Sedeju in Makucu ponovno pojavili. Krivda zato, da so se mogli pojaviti po mojem mišljenju tiči ravno v tem, da se Klemenčič-Fabjančičevo likvidatorstvo *ni ideološko likvidiralo,* to se pravi, da se takrat ni vršila nobena diskusija, iz katere bi se proletariat Slovenije naučil, kakšno je pravilno pojmovanje enotne fronte in sicer naučil tako, da bi vsakogar, ki je ne bi pravilno izvajal, *takoj* zagrabil za vrat.

Upajmo, da se bo proletariat to naučil iz te diskusije! *Griša.*

[1] Gotovi elementi iz socialpatriotskega tabora govore o enotnosti delavstva, ne da bi povedali, ali mislijo enotnost pod klerikalnim, socialoportunističnim ali revolucionarnim ali kakim drugim praporjem. Priporočam vsem sodrugom, da jih vedno po tem vprašajo in tako onemogočijo njihovo slepomišenje!

[2] Klemenčič takrat ni smatral za poštenega socialista današnjega njegovega — menda vsaj — somišljenika Bernota.

Mnenje slovenskih rudarjev v Franciji.

(emigranti člani C. G. T. U.)

Pri občem razmotrivanju naše diskuzije, objavljene v DKL, čutimo potrebo, oglasiti se in povedati naše mnenje.

Dne 18. novembra smo imeli sestanek tukajšnjega sindikata C. G. T. U., na katerem smo prišli do zaključka, da pošljemo naš sklep in naše mnenje v objavo DKL, kar upamo, da bodete tudi storili v korist razčiščenja pojmov in povzdige delavskega pokreta v Sloveniji in Jugoslaviji.

Da pridemo k stvari, se z že objavljenimi diskusijami ne bodemo pečali na dolgo in široko, temveč pridemo na glavni predmet, na izvleček diskusij, kar hočemo v par besedah orisati. *Kako se diskusija sme in kako se ne sme voditi.* Največja rakrana vodstva delavskega pokreta v Jugoslaviji je, ker se pri vsaki najmanjši polemiki, diskusiji, sestanku, konferenci itd. prične z osebnostmi; mečejo se polena pod noge sem in tja, dostikrat skoro brez vsakega povoda. Te izkušnje imamo že od nekdaj, ter se jih, kakor izgleda, do danes še nismo otresli. V taki krizi delavskega pokreta, kot jo preživljamo zadnjih pet let, ni drugega izhoda, kot da se vodstvo v načelnih in taktičnih stvareh sporazume, v slučaju nesporazuma naj se manjšina večini pokori. Sklepi se morajo v takih slučajih do zadnje pičice izvesti. Toda žal, pri našem vodstvu se je vedno opažala konsekventnost in osebne ambicije najprvo v besedah, pozneje v dejanjih. Ako je kateri funkcijonar kaj zagrešil, se mu mora dokazati in potem šele odloča o njegovih delih, t. j. njegovih napakih kongres kot vrhovna instanca. Izgleda nam tako, da ves delavski pokret Slovenije in Jugoslavije nima nikake natančne poti, nikake prave smernice. Najboljši dokaz nam služi DKL, ker, kolikor nam je znano, nismo čitali, da bi se bil vršil zato prepotrebni kongres.

Sodrugi v Jugoslaviji, stojite pred konsolidacijo delavskega pokreta v celi državi, zato končajte z brezkoristno in škodljivo osebno diskusijo v javnosti. Sporazumite se med seboj in nastopajte enotno, zedinite se v načelih in taktiki, pustite osebnost na strani in pojdite v množice. V množicah je treba intelektualnega dela in ne zgubljati energije v medsebojnem boju. Mi vemo, da je vsak sodrug-intelektualec prepotreben za zbiranje delavskih vrst. Vemo, sodrugi, tudi to, da ste v času najhujšega nasilja in preganjanja vztrajali na svojih postojankih in da imamo tako mal narod, kot je slovenski, že začrtane smernice v raznih spisih in revijah. Zakaj bi bilo potem treba trenja glave o stvareh, ki so jih zapisali in pokazali naši veleumi delavske stvari, ss. Marks, Lenin, Engels, Lassalle in drugi.

Sodrugi, ne skušajte popravljati tega, kar so zapisali in učili zgoraj navedeni sodrugi, temveč pokažite več sile in energije na organizatoričnem polju.

*

Po dolgem času, skoro po dveh letih našega gibanja v Franciji, se je šele ustanovila sekcija jugoslovanskih delavcev. Vsled tega se nam je bilo tudi nemogoče vmeševati v stvari, ki so za nas življenske važnosti. Imeli smo sicer sestanke, na katerih smo sicer se obrnili tudi na vas, toda žal nismo dobili nikakega odgovora. Šele v novoustanovljeni sekciji postanemo aktivni vojaki. V bodoče bodemo potom tukajšnje sekcije skušali, da se povzdigne delavska zavednost ne le samo med emigranti v Franciji, temveč bodemo zasledovali tudi delavsko gibanje v Sloveniji in Jugoslaviji.

Sodružne pozdrave

Goričan Ivan, Pristav, J. Kolšek, Salomon Franc, Josip Princ, Seničar Martin, Forte Andrej, Hočevar Alojz.

Opomba: To pismo so poslali sodrugi iz Francije še predno so dobili v roke pismo sodrugov Markoviča in Cvijiča in ko še niso čitali odgovora ss. Gustinčiča in M. Žorge in člankov sodruga Griša. Ker so podpisani vsi poznani sodrugi iz gibanja v rudarskih revirjih, upamo, da bodo — kakor obljubljajo — tudi v bodoče zasledovali potek gibanja in pričakujemo, da bodo tudi k diskusiji še spregovorili in to *jasnejše,* kar jim bodo omogočili nadaljni diskusijski članki.

Našim sodrugom v Sloveniji pojasnjujemo, da je C. G. T. U. (Confédération Générale du Travail Unitée) Zveza Rdečih Strokovnih Organizacij, ki je pred kratkim ustanovila tudi svojo jugoslovansko sekcijo, v kateri so slovenski, hrvaški in srbski delavci. Njihov list je „Glas", ki izhaja začasno vsakih 14 dni.

To njihovo pismo pa nam ravno dokazuje, kako zelo potrebna je bila naša diskusija vsemu slovenskemu delavstvu. Naziranje, da se ne smejo taka vprašanja v javnosti razpravljati, da so samo za voditelje in ne tudi za delavstvo, kakor tudi mnenje, da se da politika ločiti od oseb, da torej lahko visi nekje v zraku ali pa v Marxovih knjigah, je pristno socialdemokratično. Marx in Engels sta seveda stvaritelja naših idej, naših potov in ciljev v glavnem, toda onadva nam nista povedala, kako naj vodimo v Sloveniji in v Jugoslaviji politiko proti naši buržuaziji in proti socialni demokraciji v strokovnih organizacijah in o tem je treba govoriti tako, da sliši vse delavstvo. *Uredništvo.*

Zapeljivka

ali umetnost zaslužnih križcev.

Ali hočete videti, kaj je napravil kapitalizem iz slovenske gledališke umetnosti?

No, tedaj pojdite v Dramo gledat Golarjevo „Zapeljivko".

Bordel.

Da, slovensko dramsko gledišče je postalo v prvem razcvitu slovenske buržuazije bordel, ponočni kabaret. In samo še en korak naprej in hram slovenske Talije se bo začel odpirati popolnoči, ob eni popolnoči, kakor Bar pod kavarno Emona. Kdo bi se temu čudil? Glavni cilj naših intendantov je vendar, da se slovensko gledališko „podjetje izplača". Naloga slovenskega pesnika in slovenskega dramaturga je, da ima to načelo dan in noč pred očmi in če je finančna bilanca ob Novem letu aktivna, pa je vse v najlepšem redu. Gledališče je za tiste, ki lahko plačajo, in ti rabijo svojo umetnost. Intendant in dramaturg dobita za svoj pošten trud in za svojo pošteno rokodelstvo zaslužen križec in tako je vse v najlepšem redu.

Mi pa, kot verni kronisti, bomo samo zapisali, da so Slovenci dosegli najnižjo stopinjo v gledališki umetnosti Anno domini MCMXXV, ko je bil dramaturg slovenske drame njihov todobni največji pesnik, Oton Zupančič.

V soboto 21. novembra Anno domini MCMXXV pa se je zgodilo slovenski gospodi v Ljubljani in njenim intendatom in dramaturgom še sledeča neprijetna zgodba: Pocestni zlikovci, nerazsodni študentje iz ljubljanskih srednjih in visokih šol in druga tako vrtoglava in neolikana, v duhu časa še nevzgojena učena sodrga, je spontano začela motiti v reprizi prvič sijajno uspelo moderno „Zapeljivko". Ta cestna sodrga, ki nima nobenega sodobnega okusa in sodobne vzgoje, je začela spontano žvižgati, izzivati z neuglajenimi besedami in zahtevati, da se Bar zapre. Da se to ni zgodilo in da je morala sodrga oditi iz gledišča ne da bi uspela v svoji nečedni nakani, se razume samo po sebi.

Kako bi tudi ne? Premiera je uspela sijajno. Pomislite: Zapeljivko je igrala prva slovenska, najsposobnejša in najslavnejša Anno domini MCMXXV igralka za svoj XXV letni jubilej in slovenski Talijin hram je bil ta večer do zadnjega kotička napolnjen; celo stolice so morali prinesti na platformo. Vse naše najodličnejše občinstvo je bilo navzočno, sama zbrana gledališka publika (z eno izjemo ljubljanskega župana, katerega nimamo) in vse se je krasno zabavalo in viharno in frenetično ploskalo. V nekem slovenskem časopisu nam je sicer dan prej pripovedovala naša jubilantinja, da je ob priliki pripravljanja njenega jubileja padla grenka kapljica v kelih njenega prazničnega veselja, toda kdo bi se upal samo od daleč pomisliti, da je bilo to radi tega, ker je morala akceptirati za svoje slavje ravno to sodobno umetnino, ki je tako zajeta iz duše — slovenske povojne gospode.

Tudi jaz sem bil pri tej primieri — sicer ne zaradi naše gledališke umetnosti, temveč zaradi Polonce Juvanove, toda to nič ne de — in videl sem „Zapeljivko" v vsej njeni kosmati (nov estetični slovenski terminus technicus) odori. No, sedaj čujem, da se hoče dramaturg slovenskega gledišča po moteni reprizi približati (kako neokusno!) tudi slovenski ulici — zadovoljiti je treba pač vse občinstvo, ves narod (zaradi računov) in da je zategadelj poslal kosmato „Zapeljivko" k brivcu. Če je to res, mislim, da se je zgodilo „Zapeljivki" velika krivica, zakaj pomislite: ako se slučajno pripeti, da dotični brivec, ki je prevzel to častno nalogo, slučajno nima do sedaj še nobene zasluge za slovensko umetnost in še nobenega zaslužnega križca, kaj bo potem še ostalo od tega našega divnega umotvora? Jaz si usojam v vsej svoji ponižnosti in nekompetenci (gospod Fran Albrecht mi še ni izdal certifikata za izvrševanje obrti umetniškega kritika v Sloveniji) prositi „Slovensko društvo za varstvo spomenikov", da posreduje v tej kočljivi zadevi in nam ohrani ta umotvor nedotaknjen. Po moji skromni pameti je to neumestno in tudi nepotrebno, ker se da stvari na mnogo enostavnejši način odpomoči — seveda, če bi bil kompetenten za umetniške nasvete intendance sloven-

ske drame —: treba pričeti samo gledališče odpirati ob eni popolnoči in basta!

Kaj ulica, kaj literarna in študentovska sodrga!

Da bi me tisti ljudje, katerim jaz navadno pišem, ne razumeli napačno, jim moram povedati, da sem daleč od tega, da bi hotel siliti med Bonaventurine moraliste, toda gre mi tukaj za to le: Henri Barbusse je napisal stokrat več svinjskih besedi kakor Cvetko Golar, toda kljub temu je velik umetnik in priporočam, prav toplo priporočam predvsem mladini in še nepokvarjenim ljudem njegova dela. S temi grdimi izrazi hoče Barbusse samo predstaviti čitalcu vse siromaštvo, vso neznosno revščino, ves zločin, ki ga je ustvarila sedanja kapitalistična družba s svojo zloglasno civilizacijo. Pokazati hoče, kako globoko pod žival je potisnil kapital revno delavsko maso. To je krik, obupen krik kulturnega človeka, to je vehimentna beseda neustrašenega genija po preobratu in preosnovi naših socialnih razmer. Umetniku je misel, cilj, pot v lepše in boljše vse in drugo samo sredstvo, s katerim hoče zagrabiti naš um in naše srce. Naš Lovro Kuhar si tudi privošči kako „rit“, toda za to „ritjo“ ječi brezmejno težko življenje enega celega razreda človeške družbe. Toda povejte mi, kaj tiči za Golerjevimi svinjarijami? — Praznota srca in glave slovenske buržuazije Anno domini MDMXXV, ker sicer bi bila protestirala in pobegnila iz gledišča pri tej premieri.

Ko sem tisti večer zapuščal dramsko gledišče, sem si mislil to-le: Bože, kaka ironija: petindvajset let se je vztrajno mučila slovenska umetnica, Polonica Juvanova, in s čim jo odškoduje slovenska gospoda za ta velik trud, za te velike boje? S tem, da jo popelje za jubilej njenega velikega dela — v bordel. Ni mi bilo jasno, zakaj ni Polonca Juvanova na odru, ko so ji pusto in teatralno govorančili, nikomur pljunila v obraz. To bi ji bil lep spomin, ki bi jo bil najbogatejše odškodoval za vse njeno delo in trpljenje in za njen jubilej Anno domine MCMXXV.

No, mislila si je menda:

„Nur schnell die zehn Jahre herunterdienen und dann in Pension gehen!“

To je tragika slovenske gledališke umetnosti Anno domini MCMXXV.

Dragotin Gustinčič.

Si tacuises . . .

S. Gustinčič privoščil si je o mojem predavanju „Karl Marks in njegova doba“ precej ostro kritikó, ki ni prav nič oblažena z drugim prikritim očitanjem, da sem „predober“ predavatelj, menda opasen za ovčice.

Priznavam potrebo diskusije po predavanju. To pa je stvar prirediteljev, le opažam, da so diskusije, načete takoj po predavanju po moji dolgoletni izkušnji precej neplodne.

Predavatelj je kolikor toliko pripravljen na svojo snov, poslušalci pa navadno in po večini ne. A tudi znalci tako brez pomisleka ne morejo dovolj opredeljevati posameznih spornih točk, tembolj, ker predavanja, ki so omejena na kratek čas ene ure, že na sebi ne morejo biti, akö predavanje ni pismeno pripravljeno in čitano, dovolj znanstveno opredeljena. Diskusija takoj po predavanju bi imela kvečjemu nalogo, da se nerazumljene, ne dovolj opredeljene točke po predavatelju pojasnijo. Plodne diskusije o takem predmetu, kakor je „Karl Marks in njegova doba“ bi bile mogoče le tako, da se prvi večer vrši predavanje, drugi večer pa odgovor, kritične vsebine. Snov kakor „Karl Marks in njegova doba“ bi se sploh morala predelati v nizu govorov in proti govorov. Tako bi se odstranila nesporazumljenja in obdelala snov vsestranski. Nisem pa tudi proti diskusiji o predavanju v časopisu, če tudi je toliko nedostatnejše, ker večina čitateljev ni bila navzoča pri predavanju, manjka torej celotnost diskusije.

Očitek s. Gustinčiča, ki najbolj zadene, je, da je bilo moje predavanje nemarksistično in da je moja dialektika stala ves čas na hoduljah. Zlahka mi je celo očital „plitvost meščanske znanosti, plemenske in rasne teorije reakcionarne dobe, stvari, ki servira naša nacionalistična buržuazija vsak dan“. To so pač na prvi pogled očitki „kristalno čistega komunista“, ki svoj najčistejši komunizem izdaja za edino rešilen.

Priznavati moram, da iz Gustinčičeve kritike ne vem, kaj si misli pod dialektiko in pod marksistično metodo. Menda bo v veliki zadregi to razložiti po svoje. Zaradi tega naj takoj povem, kaj je meni marksistična dialektika. Marks odklanjal je od sebe vse za njegove dobe veljavne znanstvene metode spoznavanja, odklanjal posebno Hegelnovo dialektiko, t. j. da se iz vsebine večno veljavnih pojmov in idej samih daje razlagati svet izven nas in v nas, toraj osnovati vse pojave prirode in našega duha iz pojmov in idej. Hegelnova dialektika je ob nastopu zavzela ves znanstveni svet, ker je bila njegova metoda enotna ter prinesla pred vsem v zgodovino načelo zakonitosti. Marks, ki je bil sprva obvladan od te dialektike, kakor vsa mladina njegove dobe, je s prijateljem Engelsom kritično pregledal vse sisteme spoznavanja, zavrgel vse. Spoznal je, da ni človeški duh, ki tvori svet, marveč je duh odraz vesoljne prirode, le-ta je stvorila telo in duh ter kakor se priroda kaže človeškemu spoznavanju le v vednem preminjanju in razvoju, tako tudi človeški duh, njegove ideje in pojmi, niso stalni, še manj večni, ampak se preminjajo in razvijajo z vnanjim svetom vred. To je Marks imenova „na glavo postavljeno Hegelnovo filozofijo“ to je njegova dialektika, da se pri razlaganju vsakega pojava odnaša na njegov postanek, razvoj in smer v bodočnost. Zavedam se, da sem po tej dialektiki ne le predaval 22. oktobra, ampak da je sploh ves moj način znanstvenega preiskovanja in predavanja strogo dialektičen v smislu Marksa. Ne snujem pojmov in idej iz svojega duha ven, marveč vzamem empirično, kolikor dognane pojave in dogodke ter po razvoju istih prihajam do tvoritve novih pojmov, do smeri pojmov in idej. Morda lahko služi Gustinčiču za vzgled dialektičnega predavanja ono, katerega sem imel 22. oktobra. Razvil sem kolikor mogoče vsebino dogajanja in mišljenja dobe, za katere se je porodil Karl Marks, a tudi to sem razlagal iz dob, iz katerih je izšla Marksova doba in segel precej daleč nazaj v razvoj človeške družbe po dobah, ki so človeškemu razumu pristopne, po razmerju dela s človeško družbo, s podrednjem in nadrednjem človeka nad človekom.

Prav odločno protestiram proti očitanju s. Gustinčiču „plitve znanosti“ radi stavkov, katere navaja Gustinčič o Slovanih, Tatarjih, Italiji, angleški občini, francoskem plemstvu nasprotno moram trditi, da s. Gustinčič kratko in malo ni obvladal dotičnih pojavov v zgodovini. Seveda nisem govoril tako priprosto, kakor s. Gustinčič trdi, prav gotovo nisem predaval, da Slovani zato niso bili sposobni za vladanje, ker so živeli v zadrugah. Ugotovil sem pa dejstvo, da stari Slovani niso nikdar imeli lastne države, toraj niso nikedar prišli do onega razvoja, ki je v zgodovini posledica podredja in nadredja enega plemena nad drugim. Radi tega so morali biti nesposobni za višje forme družabne enote, t. j. države. Bržkone je pravljica, da so ruski Slovani poklicali Varijage, naj jim pridejo gospodovat, jedro resnice bo, da so se neorganizirane slovenske občine med seboj neprestano bojevale, da so konečno nekatere poklicale Varijage na pomoč, ki so storili konec anarhiji in vstvarili prvo slovansko državo. Moji poslušalci so razumeli prav, da se ni mogla razvijati družba Slovenov po sociologičnih zakonih, kakor drugod. Ako sem se taknil zgodovinskega dejstva, da so Tatarji zavladali Rusko, da je tatarski način vladanja prevzelo rusko dvorjanostvo in carstvo, sem ravno docela dialektično izvajal, da je moral biti položaj ruske države drugačen, nego zapadne Evrope, da je moral priti Bakunin kot plod svoje dobe in svojega naroda, druzega kova nego Karl Marks. Tako sem tudi utemeljeval dialektično, da se je moral Mazzini po razvoju italijanske družbe docela gibati v drugi smeri nego Bakunin in Marks. Bil bi silno radoveden, kako mi s. Gustinčič po svoji dialektiki pojasnil različnost velikih duhov Marksa, Mazzinija in Bakunina! Očitam pa od svoje strani s. Gustinčiču, da niti ne pozna dobro razmerja Marksa in Bakunina, ko naivno meni podlaga trditev, da sta Marks in Bakunin bila oba individuelno ateista. Ali s. Gustinčič ne ve, da je I. internacionala izključila ateistično gibanje, kateremu na čelu je bil Bakunin, iz internacionale? Marks in Bakunin kot osebi sta bila res eden in drugi ateist, a Bakunin je postavil ateizem kot politično geslo, prav odločno pa sem pri predavanju poudaril, da je glavna zasluga Marksa za internacionalno gibanje ta, da je on prvi prišel do spoznanja pomena delavskega razreda trdeč, da se da socialna revolucija pričeti in izvesti le iz gospodarskega stališča po sloju, ki predstavlja delo, da le organizirano delavstvo s svojo revolucijo pribori, ne le svobode sebi, ampak svobodo vsemu človeštvu. Prav nič nisem postavljal Marksa in Mazzinija v eno vrsto duševnih veličin, ker bi bilo to prav nedialektično, ampak, kolikor je bilo v kratkem času mogoče, utemeljil sem razliko Mazzinija, Marksa in Bakunina, kako je vsak iz posebnih socialnih razmer moral postati nositelj svoje posebne ideje. Da pa so bili Marks, Mazzini in Bakunin veliki duhovi, tega vendar Gustinčič ne bo tajil! Prav naiven je toraj s. Gustinčič, da opredeljuje razliko Marksa in Bakunina s tem, da je bil eden socialist, drugi pa ne, saj je Marks izključil Bakunina iz internacionale, ker ni bil socialist in to pač ve vsak priprosti delavec, ki pozna vsaj nekoliko delavsko gibanje.

Prav dialektično sem poudarjal, da je ruska revolucija morala priti po socialnem razvoju, bližje se pa v ta problem nisem spuščal, ker ni bilo časa za to in tudi ni bila moja naloga.

Skoro neverjetno je, da se drzne s. Gustinčič podlagati mojemu predavanju trditev, da je Marks fatalist, ko sem prav značilno poudarjal, da je bila modroslovna teza Marksova: da spoznavamo zato vnanji svet, da ga premenimo; da je bila znanstvena zasluga Karla Marksa, da je dognal prirodne zakone socialnega razvoja. Je pač kaj druzega: socialni razvoj po prirodnih zakonih ali pa fatalizem. Li s. Gustinčič tega ni razumel?

Res nevarna stvar bi bila predavati površno delavcem, a še bolj nevarna stvar je, ako človek, kakor s. Gustinčič, ki se čuti na odločilnem mestu delavske politične struje, tako površno zavija svojo kritiko. Najbolje bi bilo, da se prijavi s. Gustinčič za zopetno predavanje „Karl Marks in njegova doba“, v diskusiji mu ne ostanem ničesar dolžan, sodili pa bodo razumni delavci.

Henrik Tuma.

V odgovor s. Tumi na njegov članek „Si tacuises“.

Jaz sem končal svojo kritiko proti prvemu predavanju s. Tume s sledečimi besedami: „Pripomniti bi imel še marsikaj k temu predavanju, toda *pri ne pisani besedi je človek vedno v nevarnosti, da kake stvari ne citira točno in mi ne pišemo kritike zaradi polemike, temveč zaradi čiščenja pojmov.*“ Pri drugi kritiki sem bil še bolj jasen in sem povedal, da bom govoril obširnejše o predmetu, ko bo s. Tuma svoje predavanje priobčil. Znači, da sem se obakrat zavedal težav, ki nastanejo pri kritikah nenapisanih predavanj. Če s. Tuma sedaj pravi, da ni tako rekel, da ni tako mislil, da sem ga jaz napačno razumel in če se popravlja, nimam jaz ničesar v rokah, s čemur bi podprl svoje trditve in zato lahko izrodi taka polemika v popolnoma brezplodno prerekanje. Za to pa je škoda dragocenega prostora v našem listu, ki izhaja samo enkrat v tednu. Če pa s. Tuma misli, da se jaz ne upam prirediti predavanja o „Marxu in njegovi dobi“, mu moram samo povedati, da se ne nahajam v taki milosti pri Kristanovih socialistih kakor on, da nimam nobene govornice na razpolago in da je to edini vzrok, da se takoj ne odzovem njegovemu povabilu ter da ga ne bom motil v njegovem preprijaznem mišljenju o mojih znanstvenih sposobnostih. Pika.

D. G.

Drugo Tumovo predavanje.

Dr. Tuma je predaval dne 26. novembra v Mestnem domu v Ljubljani o „Socialnih bojih živih bitij“. Že naslov je bil tako čuden (mrtvi predmeti pač ne morejo imeti socialnih bojev), a predavanje samo nas je še manj zadovoljilo — še manj zadovoljilo kakor prejšnje. Ne vemo, od kje ima dr. Tuma to čudno teorijo, da nastopajo socialni boji še-le v novejši dobi, z moderno produkcijo. Boji sužnjev proti svojim gospodom, boj Grahov za agrarno reformo, boji tlačanov-kmetov proti fevdalnim vlastelinom — če smo predavatelja prav razumeli — naj bi ne bili socialni boji. Boji nastopajo po dr. Tumi v treh oblikah: kot boji posameznika proti posamezniku (za hrano), kot boji države proti državi (vojne) in končno kot boji razreda proti razredu (revolucija). Revolucija pa nastaja — po dr. Tumi — še-le s produkcijo (kakšno produkcijo?). Dr. Tuma nam sicer tega ni jasno izrekel — to njegovo predavanje je bilo sploh skrajno nejasno! — toda ker je spravil to svojo tezo v zvezo s Karlom Marxom, si moramo misliti, da gre tu za moderno, kapitalistično produkcijo in to je napačno. Napačno zato, ker ni še-le kapitalistična družba razdelila človeške družbe v razrede. V dobi rimskega gospodstva smo imeli tudi razrede v človeški družbi in fevdalni dobi tudi (in ko so nomadi podjarmili poljedelce in se jim vsilili kot plemstvo, tudi že!). Vse revolucije v predkapitalistični dobi so bile, po dr. Tumi, sami upori (igra besed!). Šlo je samo za to, da se vrže kralja in postavi drugega. Še-le francoska revolucija je bila družabna revolucija, toda le „mikroskopna“, ker je bila to le revolucija meščanstva.

Vse to je z marksističnega stališča napačno. Mi pravimo, da ni vsa zgodovina človeštva pravzaprav nič drugega kakor zgodovina socialnih (družabnih) bojev. Za socialni boj ni prav nič potreba, da nastopa razred proti razredu. Razredni boj, t. j. boj razreda proti razredu, je samo posebna oblika, ali bolje posebna vrsta socialnih bojev. Nikjer ni šlo v zgodovini samo za to, da se menja kralja samo radi kralja, samo zaradi njegovih lepih ali grdih oči, temveč vedno nastopata ob takih priložnostih dve grupi z različnimi (gospodarskimi) interesi in to so družabni boji. Kadar nastopa suženj proti gospodu, plebejec proti rimskemu meščanu ali kmet-tlačan proti vlastelinu, ali delavec proti kapitalu, je to socialni boj in sicer ravnotako, kakor kadar se razdeli plemstvo ali buržuazija v dva interesna tabora in se bije za premoč. Le vsebina teh socialnih bojev je drugačna.

Revolucija je državljanska vojna, vojna za nov red v državi ni nič drugega. Moderna, proletarska revolucija se razločuje od prejšnjih samo v tem, da ne zahteva samo novega reda v državi, temveč nov red (delavski red) za ves svet, za vse človeštvo. In zato nismo opravičeni trditi, da n. pr. revolucije v starem Rimu niso bile revolucije, da so bili to samo „upori“, ki so hoteli samo menjati kralje.

Več o tem, ko bo dr. Tuma ta svoja predavanja objavil.

D. G.

Mednarodni pregled.

Velika izprememba v Rusiji v štirih letih.

Polkovnik William N. Haskell, ki je v letih 1921-22 vodil ameriško pomožno akcijo v sovjetski Rusiji, poroča zdaj, ko se je vrnil drugič iz Rusije, o veliki izpremembi v zadnjih štirih letih. Dežela, ki je še pred štirimi leti ležala razprostrta vsled strašnega gladu in pomanjkanja, je danes dežela upanja in krepke aktivnosti, piše Haskell.

Haskell poroča:

Danes je v Rusiji dovolj živil. Prepričan sem, da je faktično več živeža v Rusiji kakor v Združenih državah in cene so nižje. Prebivalci, ki so pred štirimi leti beračili kruha, so danes nasičeni. Trpljenje in obup onih črnih let sta zdaj samo še grenak spomin.

Ko sem pred štirimi leti prišel v Rusijo, ni bilo nobene prodajalnice odprte. Ljudje niso imeli kaj prodajati, niti s čim kupiti.

Za dolar si dobil 60.000 rubljev v papirju. Predno je bilo moje delo končano, je bilo 250 milijonov rubljev za dolar in končno je bila milijarda. Danes je rubelj vreden 51 centov; ruska valuta je ravno tako trdna kakor ameriška in angleška. Denarja je dovolj in bazira na zlati podlagi. Med ljudmi zopet kroži srebrn in bakren drobiž. V vseh mestih so prodajalnice odprte in polne raznovrstnega blaga.

Pred štirimi leti niso delavci prejemali nobene mezde in nihče ni pobiral davkov. Banke so bile zaprte. Vlada je zalagala ljudstvo z živili in stanovanji. Trgovina in zamenjavanje sta bila protizakonita. V mestih ni bilo policije, le vojaki. Cestna železnica je vozila, toda nihče ni plačal voznine. Ljudje so bili v cunjah. Danes so Rusi dostojno in moderno oblečeni. Ulice v Moskvi in drugih mestih kar vrve prometa. Droške so se vrnile in tudi avtomobili so se pojavili.

Povprečna mezda ruskega delavca znaša danes 35 Dol mesečno in poleg tega mu vlada daje še druge ugodnosti. Delavec ni več lačen in zatiran. Sovjetska vlada, ki je diktatura in kateri komunistična stranka narekuje kaj mora delati, daje delavcu vse prednosti. Delavec sme iti v vsak hotel v svoji delavski obleki in dobi enako, če ne boljšo postrežbo, kakor kateri bogati inozemec.

Primerjajte sedanjo situacijo s popularnim pojmom stare Rusije, Rusije carjev, velikih knezov, popov, knute in krutega veleposestnika. Tiste Rusije ni več. Izginila je v preteklosti. Nekdaj ponosni ruski plemiči so razpršeni po vsem svetu.

Ruski delavec, ki je nekoč štel manj kot prah, ki se je držal čevlja tiranov, je danes vse. Delavčevi otroci imajo prvo mesto v šoli in povsod. Trgovec in delodajalec nimata volilne pravice. Delavec in kmet edina smeta voliti.

Sovjetska vlada priznava, da ni demokratična ali reprezentativna vlada. Komunistična stranka, ki vrši vso oblast v deželi, je bolj politična palica kot kaj drugega. Kljub temu sem prepričan, da možje, ki so danes na krmilu Rusije, se v resnici trudijo za dobrobit ljudstva. Niso korumpiranci. Člani vlade zavračajo razkošnost osebno ali družabno. Vsi se nosijo priprosto in stanujejo v priprostih hišah; njihove žene se ne kitijo z dragulji.

Židov več ne preganjajo. Nekaj židov je v vladi, toda ti niso več davno židje po veri. Člani vlade ne smejo pripadati nobeni cerkvi. Židovski trgovci in buržuji imajo vezane roke. Vlada bi rada naredila kmete iz njih. Ruski kmet je precej zadovoljen, dasi se boji večjih davkov. Danes plačuje kmet manj davka kot kdaj poprej pod carjem.

Največje pomanjkanje v Rusiji je danes v strojih in modernem orodju. Tega prihaja zdaj največ iz Nemčije.

Najbolj me je zanimalo zdravstvo, ko sem drugič obiskaval Rusijo. Leta 1921 ni bilo v bolnišnicah pavole, niti anastetike. Bolnike so obvezovali s časopisi in starimi cunjami. Danes sem pa našel bolnišnice v čistem, sanitarnem stanju in dobro preskrbljene z modernimi pripomočki. Ulice v Moskvi in drugih mestih so čiste in snažne kakor v New Yorku. Prebivalstvo Moskve je zelo narastlo. Danes šteje 2,600.000 oseb, dvakrat več ko pred desetimi leti. Moskva je res zelo natlačena. Vlada skuša rešiti ta problem z gradnjo hiš za delavce. Na cestah sem videl mnogo beračev, toda primeroma nič več kot v drugih velikih mestih Evrope in veliko manj kot v stari Rusiji.

Od ameriških komunistov, ki so se zadnja leta naselili v Rusiji, sem videl samo Big Billa Haywooda, bivšega voditelja Zapadne rudarske zveze in poznejše I. W. W. Haywood ima neke vrste vladno koncesijo lesa in premoga v zapadni Sibiriji, drugače pa ni dosti aktiven.

Ko sem pred dvema letoma zapustil Rusijo, je Lenin — paraliziran kot je bil — še vedno dominiral vlado, Moskvo, rdečo armado, Petrograd in železniee s šestorico svojih pomočnikov. Lenina ni več, vlada pa je še v rokah majhne skupine komunističnih voditeljev. Stalin je vodja stranke, Kamenev kontrolira Moskvo, Zinovjev je glava Leningrada in tretje internacionale, Džerdžinski vodi notranjo trgovino, Trockij pa koncesije in industrialno rekonstrukcijo. Tomski je vodja delavskih unij. To so glavni vodje, ki so člani vseh važnih odborov. Čičerin je zunanji komisar, Rikov predsednik kabineta, Kalinin pa predsednik centralnega izvrševalnega odbora, Rudzatok ima v rokah železnice, Vorošilov je na čelu rdeče armade, Sokolnikov upravlja finance in drugi voditelji opravljajo druge posle.

Delavske hiše.

L. D., Moskva.

Pred vojno so živeli ruski delavci v temnih, vlažnih, smrdljivih brlogih. En tak brlog za pet do šestglavo družino, to je bilo nekaj navadnega pod carjevo vlado. Po oktoberski revoluciji se je te strašne razmere deloma takoj odpravilo. Sovjetska vlada je zaplenila palače, gradove, vile, velike hotele, nepotrebna zabavišča itd., ter tako preskrbela za tisoče delavskih družin zdrava, vsaj deloma dovolj prostorna stanovanja. Ko se je pričel dvigati gospodarski položaj države je pričel oni neprestani tok kmetskih delavcev in političnih benguncev vseh delov sovjetske države, iz vseh delov sveta. Industrije so se dvigale ter potrebovale vedno večje število delavcev in s tem se je pričelo širiti zopet pomanjkanje stanovanj.

V Rusiji obstoji postava, ki določa za vsakega delavca primerno, zdravo, prostorno in zračno stanovanje. Najemnina se računa po meri, todaj obsežnosti stanovanja, nevračunajoč hodnikov in dvorišča. Napram plači posameznega delavca se računa najemnina na sledeči podlagi: Pri zaslužku 100 rubljev 2 do 7 odstotkov, toraj 2 do 7 rubljev, pri plačah preko sto rubljev pa 15%. S tem je vračunana tudi že voda, kurjava, plin in elektrika. (Zlati rubelj, ali červonec je sedaj v Rusiji v veljavi in je vreden za 26 dinarjev). Za špekulante in ljudi, ki živijo od dela drugih, pa znaša najemnina petkrat toliko.

Ako strokovna organizacija ne more preskrbeti kateremu izmed članov dela, tedaj mu plača (s pomočjo vlade, seveda) polovico tega kar bi zaslužil pri delu, poleg tega pa plača za stanovanje samo do 50 kopejk na mesec, ter je opravičen do polovične cene v vseh zadružnih restavracijah.

Hiše, katere je zgradila vlada ali katere se je zaplenilo bogatinom za časa ali po revoluciji, upravljajo občine, strokovne organizacije, stanovanjske zadruge in sovjeti. Stanovalci imajo pravico samodoločevanja, stojijo pa pod nadzorstvom stanovanjskega urada, ki pazi na poslopja. Hišni ali najemninski davki so odpravljeni. Za hišo mora skrbeti tozadevni odbor stanovalcev in biti za dobro stanje poslopja odgovoren. Nadzorstvo se vrši tudi potom zdravstvenega urada.

V koliko so se razmere v zdravstvenem oziru izboljšale se razvidi iz tega, da ni več onih izbruhov uničujočih nalezljivih bolezni, katere so pod prejšno vlado izbruhnile redno vsako leto po številnih pokrajinah in po vseh mestih. Epidemije so v Rusiji sedaj že nekaj neznanega.

Za prenavljanje starih in gradenje novih hiš skrbi v vsakem okraju posebni, zato imenovani odbor. Ves čisti dobiček od najemnin se nalaga na posebne banke, katere vključujejo tudi vse stanovanjske zadruge, ki štejejo sedaj preko 2 milijona članov.

Že nad eno leto se vrši po vseh delih sovjetske države mrzlično stavbinsko gibanje. Nove hiše za delavske družine gradijo poleg vlade same, številne stanovanjske zadruge, strokovne organizacije, sovjeti in državne banke. V industrijskih mestih so nastala v zadnjih dveh letih cela predmestja, s krasnimi malimi in večjimi hišami, ki stojijo sredi lepih nasadov in se imenujejo „vrtna mesta“. Te hiše vsebujejo eno do šest stanovanj in so urejene na najmodernejši način ter opremljene z vsemi modernimi udobnostmi, vštevši seveda tudi radio. Ker je Rusija tako bogata na lesu in cementu, je gradenje hiš zelo ceno.

Tekoče leto je zaposlenih po industrijskih mestih nad 200.000 stavbinskih delavcev. Vlada je izdala poseben načrt, ki predvideva koliko hiš mora biti v prihodnjem letu zgrajenih po raznih mestih. Za enkrat se popravlja vsa javna poslopja, šole, zavode in urade, da se izbriše končno še zadnje posledice vojne in protirevolucije.

Poleg tega, da se gradi v mestih tisoče in tisoče delavskih hiš, pa se gibljejo tudi kmeti, katerim ne ugajajo več njih stare, napol podrte hiše, temne, nesnažne in zaduhle. Kmeti seveda nimajo toliko zaprek kot mestni delavci, ker imajo stavbinske potrebščine brezplačno in tudi pri rokah.

Razširjajte naš list!

Strokovna komisija za Slovenijo v Ljubljani

(kot oblastni odbor ZSDSZJ)

sklicuje v sporazumu z **akcijskim odborom**

za 26. in 27. decembra 1915

svojo oblastno konferenco

s sledečim začasnim dnevnim redom:

1.) Otvoritev konference in volitev verifikacijskega odseka.
2.) Poročilo o položaju in delu za strokovno zedinjenje.
3.) Bodoče naloge strokovnih organizacij v Sloveniji.
4.) Volitve v Delavsko zbornico za Slovenijo.
5.) Volitev oblastnega odbora in kontrole Strokovne komisije.
6.) Razno.

Konferenca se bo vršila v Ljubljani in sicer v hotelu „Tivoli“ in bo s svojim delom pričela dne 26. decembra ob 3. uri pop.

Na podlagi poslovnega pravilnika čl. 38 imajo poslati vse priključene organizacije (savezi) na to konferenco svoje delegate po sledečem ključu: iz podružnic z do 50 članov po enega delegata, iz podružnic z nad 150 članov po dva delegata in na vsakih 200 nadaljnih članov še po enega delegata. Podružnice z večjim številom članstva lahko — da si prihranijo stroške — pošljejo na več nego 200 članov po enega delegata, vsekakor na največ 500 članov po enega delegata. Manjše podružnice se lahko zedinijo na enega delegata in pripada v tem slučaju delegat oni podružnici, ki šteje največ članov.

Razpored delegatov naj izdelajo priključene organizacije same po svoji uvidevnosti in sicer za one organizacije (saveze), čigar sedeži so v Sloveniji centralni odbori, za one organizacije, čigar sedeži so izven Slovenije, pa oblastni odbori organizacije odnosno zaveza, pri čemer naj gledajo na to, da bodo na konferenci vse podružnice zastopane, t. j. da pošljejo na vsakih 200 članov po enega delegata za podružnico v Sloveniji.

Stroške za delegate nosijo posamezne podružnice odnosno organizacije (savezi).

Vsakemu delegatu mora podružnica izstaviti poverilnico, podpisana od predsednika in tajnika podružnice in opremljeno s podružničnim pečatom. Iz poverilnice mora biti tudi razvidno koliko članov zastopa.

Imena delegatov je prijaviti podpisani Strokovni komisiji do najkasneje 20. decembra 1925.

V Ljubljani, dne 28. novembra 1925.

Strokovna komisija za Slovenijo.

Domače vesti.

Kranj.

Tekstilna tovarna v Kranju se močno razvija in napreduje. Vsporedno z njo pa napreduje tudi izkoriščanje delavstva. Četudi je pri nas vedno več brezposelnih, je ravnatelj mesto da bi zaposlil brezposelne podaljšal raje delovni čas in vpeljal dveh do petih nadur dnevno. Čudimo se, da niti komisarske delavske zbornice niti inspekcija dela ne posežejo vmes in da dopuščajo tako kršenje zakona o zaščiti delavcev. — V tovarniških hišah stanujejo mojstri. Na vrtu poleg teh hiš so se v lepih dnevih radi igrali delavski otroci. Pa gospa Horvic jih je kruto napodila, češ da takih raztrganih in umazanih otrok ne more videti. Ne ve pa ta blagorodna gospa, da je z današnjo plačo nemogoče pristojno oblačiti otroke, ker največkrat niti za kruh ni dovolj denarja. Verjemite gospa Horvic, da bi delavci sami raje videli svoje otroke dobro oblečene in čiste kot pa take kot so. Dajte nam človeku primerno plačo, potem šele obsojajte. — V tovarni imamo avtomobil; prejšni ravnatelj ga je dajal na razpolago tudi za prenos ponesrečenih delavcev v bolnico, g. Horvic pa za „umazane“ delavce nima nobenega čuta usmiljenja. Seveda kaj njemu mari če pogine ponesrečenec, ali če ostane svoj živ dan pohabljen, njemu je vsak dan na razpolago dovolj svežih delovnih sil. — G. Horvic, ki mu ponesrečenci niso mari, ki ga ne ganejo izgladneli otroci delavcev, pa je dober in izredno dober napram svojim. Ima psico in ko je skotila mladiče je vse skupaj oddal v oskrbo neki delavki, da skrbno pazi na mladi pasji zarod. Šam je predpisal psici po dva litra mleka na dan in obljubil, da bo delavki povrnil vse stroške, ki jih bo imela z oskrbovanjem psov. Ko pa je delavka predložila račun po šest dinarjev dnevno, je bilo g. Horvicu to preveč, češ, da je en dinar tudi dovolj. In delavka je od svojega morala pristradati, kar je dajala ravnateljevem psom. — Če bi delavci bili zavednejši in do zadnjega organizirani bi se g. Horvicu že lahko malo stopilo na prste. Tako pa tepe delavce njih lastna nezavednost. D. O.

Ruše.

Po občnem zboru delo v podružnici napreduje, organizacija se številčno krepi. Dan za dnevom pristopajo novi člani, kar pomeni, da bodo postale Ruše v doglednem času zopet trdnjavo rdečih proletarskih borcev. Dvanajsta ura je že nastopila za nas, mojstri vseh branš nastopajo svojevoljno v šikaniranju. Čutimo potrebo seznaniti javnost o tem, za danes samo en primer, kako se nam godi v tej kaznilnici, oziroma moderni tovarni za dušik. Mojster pri pečeh g. Schönekerl, rajhovski Nemec, se poslužuje sredstva za kaznovanje delavcev, ki niso zakonito dovoljena ne od oblasti in tukajšnjega ravnateljstva. Delavcu Fabijanu je zaukazal neko delo, imenovani ni razumel prusovske nemščine ter se nasmejal, to je mojstra tako razkačilo, da je Fabjana nagnal takoj domov vrh tega mu je pa še prepovedal priti na delo tri dni, torej neprostovoljen in neplačan dopust. Že itak bore malo zaslužimo če delamo celi teden, pa se zdi mojstru in te stavi na razpoloženje, kakor Pašič svoje ministre, razume se, da delavce brez dijet. Na tak način je bilo že mnogo delavcev prikrajšanih za več dni v tednu. Delavstvo opozarja osobito Delavsko zbornico naj se za take slučaje interesira ter napravi konec samopašnosti napihnjenih mojstrov. Zavedamo se pa, da bode naša organizacija v najkrajšem času zmožna, če treba tudi z akcijo preprečiti slične pojave. Naj si bodo o tem naši zatiralci na jasnem. Ravnateljstvu pa svetujemo, naj posveča več pažnje delovanju svojih mojstrov, sicer lahko izbruhne naša nevolja na dan, kar gospodom sigurno ne bo všeč.

Sodrugi, ne pustimo se dalje teptati. Na delo! — Delavski dopisnik.

Iz uredništva.

S to številko je diskusija v glavnem završena, sprejemali pa bomo še članke k diskusiji iz delavskih vrst, ki se doslej diskusije niso v dovoljni meri udeleževali.

Iz Zagorja smo prejeli članek „Dičnemu Tinetu“, ki ga pa ne priobčimo, ker s političnimi mrtveci se ne izplača polemizirati.

Iz Vendin le Viel (Francija) nam piše s. A. H., da se v emigraciji nahajajoči sodrugi strinjajo s stališčem, ki ga v diskusiji zastopa grupa s. Gustinčiča; ker obljublja poseben dopis, pisma ne priobčujemo.

Izdajatelj za konzorcij Kobler Aleks., Ljubljana.
Urednik: Al. Kobler, novinar, Ljubljana.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.